

SOPRONI
EGYETEM |

LÁMFALUSSY SÁNDOR
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI
KAR

A TERMELÉSI FÜGGVÉNYEKTŐL AZ OKOS GAZDÁLKODÁSIG

JUBILEUMI TANULMÁNYKÖTET I.

A TERMELÉSI FÜGGVÉNYEKTŐL AZ OKOS GAZDÁLKODÁSIG

JUBILEUMI TANULMÁNYKÖTET I.

Szerkesztette:

Obádovics Csilla,

Széles Zsuzsanna

SOPRONI EGYETEM KIADÓ

SOPRON, 2022

Ünnepi tanulmánykötet Székely Csaba professzor 75. születésnapja tiszteletére

A kötet megjelenését „A Soproni Felsőoktatásért Alapítvány” támogatta.

Felelős kiadó: Prof. Dr. Fábián Attila
a Soproni Egyetem rektora

Szerkesztette:
Prof. Dr. Obádovics Csilla,
Prof. Dr. Széles Zsuzsanna

Tördelőszerkesztő: Takács Eszter

Borítóterv: Zsidy Emese

ISBN 978-963-334-427-9 (nyomtatott)

ISBN 978-963-334-428-6 (pdf)

DOI: 10.35511/978-963-334-428-6

Nyomdai munkálatok: Lővér-Print Nyomdaipari Kft. (Sopron, Ady Endre út 5.)

Felelős vezető: Szabó Árpád

© Soproni Egyetem Kiadó
Sopron, 2022 – Minden jog fenntartva.

TARTALOM

Székely Csaba és Kulcsár László 75. születésnapjára.....	3
Előszó – Székely Csaba 75 éves.....	5
Foreword – Csaba Székely is 75 years old.....	8
Vorwort – Csaba Székely ist 75 Jahre alt.....	11
Székely Csaba professzor tudományos munkásságának szerepe a magyar agrárközgazdaság tudományi gondolkodás fejlődésében <i>Place and role of academic work of Professor Csaba Székely in development of Hungarian agricultural economics science</i> Lakner Zoltán.....	15
A (mezőgazdasági) üzem fogalmának kialakulása, a tartalom változása <i>How has the concept of a farm changed? – in the nomenclature</i> Takácsné György Katalin.....	32
Egy régi idea új köntösben – gondolatok a megosztáson alapuló gazdaság gyakorlati tapasztalatairól Magyarországon <i>An old idea in a new form – thoughts on the practical experience of the sharing economy in Hungary</i> Takács István.....	52
Zöldség-gyümölcs fogyasztás Covid-19 világjárvány idején <i>Fruit and vegetable consumption during the Covid-19 pandemic</i> Szabó Imola – Lehota Zsuzsanna – Lehota József.....	85
A soproni KKV-szektor innovációs tevékenységének vizsgálata <i>Examining the Innovation Activities of the SME Sector in Sopron</i> Keresztes Gábor – Gombás Vivien.....	97
Saving Intentions and Behaviour of International University Students Zsuzsanna Széles – Zoltán Szabó.....	120
A felsőoktatás és a vállalkozói ökoszisztéma szerepe a hallgatók vállalkozói attitűdjének kialakításában <i>The Role of Higher Education and the Entrepreneurial Ecosystem in Shaping the Entrepreneurial Attitudes of Students</i> Dunay Anna – Illés Bálint Csaba.....	140
Concept for the harmony of mobility, economy and environment Markus Mau – Nicole Mau.....	158

**Auswirkungen von moderner Innenarchitektur in öffentlichen
Bürogebäuden auf die Arbeitszufriedenheit**

***Effects of Modern Interior Design in Public Office Buildings on Job
Satisfaction***

Bernhard F. Seyr – Mariska van der Giessen – Vincent Pijnenburg..... 176

**Bitcoin – An empirical analysis on the investment and payment
abilities of the cryptocurrency**

Serkan Akbay – Clemens Jäger – Elmar Schmitz – Tina Jäger 193

Szerzők/Authors.....**219**

A soproni KKV-szektor innovációs tevékenységének vizsgálata
Examining the Innovation Activities of the SME Sector in Sopron

Keresztes Gábor¹ – Gombás Vivien²

Absztrakt

A vállalati szektor innovációs teljesítménye alapvetően határozza meg egy adott gazdaság versenyképességét. A vállalati szektoron belül is kiemelt jelentőséggel bírnak a kis- és középvállalatok. A KKV-k jelennek meg a legnagyobb arányban és a legmagasabb foglalkoztatottsági szinttel, azonban az innovációs teljesítmény tekintetében alacsony hatékonyságú folyamatok figyelhetők meg. A tanulmányban a soproni KKV-szektor innovációs tevékenységét vizsgáljuk meg.

Kulcsszavak: innováció, versenyképesség, KKV-szektor

Abstract

The innovation performance of the corporate sector fundamentally determines the competitiveness of a given economy. Within the corporate sector, small and medium-sized enterprises are also of key importance. SMEs appear in the highest proportion and with the highest employment rates, but there are low efficiency trends in innovation performance. In this study, we examine the innovation activity of the Sopron SME sector.

Keywords: innovation, competitiveness, SME sector

Bevezetés

Az innovációs folyamatok középpontjában a gazdasági célkitűzésekkel rendelkező, ezért az innovációkat megvalósítani képes *vállalatok* állnak. A vállalatok közül képesek kiemelkedni azok, amelyek különleges kompetenciáik révén, magas szinten és folyamatosan képesek új termékek, szolgáltatások, technológiák és rendszerek kifejlesztésére. Ezek a vállalatok lehetnek az egyre kíméletlenebbé váló verseny nyertesei. A további

¹ Dr. Keresztes Gábor PhD egyetemi docens, Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar.

² Gombás Vivien okleveles közgazdász, a Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar egykori hallgatója.

szereplők, az egyetem és a kutatóintézetek, a tanácsadók, a kockázati tőkés vállalkozások és maga az állam, amely megfelelő gazdasági és társadalmi célkitűzésekkel, helyes politikai célok megvalósításával segítheti elő a vállalatok innovációs folyamatainak előrehaladását. Az egyetemek és kutatóintézetek szerepe is kiemelkedő lehet az innovációs folyamatban, ha a korszerű felfogás alapján tevékenységi körüket a fejlesztésekre, az inkubációra, a tudás disszeminációjára és menedzselésére is kiterjesztik (Székely–Keresztes, 2012).

Magyarország vállalkozásainak 2/3 részét a KKV-szektor teszi ki, amelynek termelékenysége és fejlődése jelentős hatással van az ország gazdasági teljesítményére. A fejlett államok kiemelt célja, hogy célzott intézkedésekkel és támogatásokkal segítse a többségében hazai tulajdonban működő KKV-k megerősödését, mivel jelentős foglalkoztatotti kapacitással bírnak és jellemzően lojálisak a hazai gazdasághoz. További nemzetgazdasági szempont, hogy növelje a KKV-k ellenállóképességét a válságokkal szemben, fokozza hatékonyságukat, exportképes termékek előállítására sarkallja őket. Ennek egyik alapja a komplex, kiszámítható innovációs politika és ökoszisztéma kialakítása és fenntartása. Magyarország innovációs szektora az EU-hoz történő csatlakozás óta jelentős fejlődésen ment keresztül. Az elmúlt időszakok során azonban nem minden stratégiát és tervet sikerült maradéktalanul megvalósítani. A KKV-k K+F+I kapacitása továbbra is mérsékelt, beruházási, likviditási lehetőségeik korlátozottak. Jelen kutatás célja az innováció gazdasági oldalának vizsgálata, kiemelve a hazai kis- és középvállalkozásokra irányuló hatásait és lehetőségeit. A szekunder kutatás során kitérünk Magyarország innovációs stratégiáinak rövid elemzésére, majd a hazai innovációs szektor átfogó helyzetelemzését ismertetjük, kitérve a területi különbségekre, a foglalkoztatotti létszám változásaira és a gazdasági szektorok innovációs tevékenységére. A kutatásunk egyik fő motivációja az innovációs stratégiák megvizsgálása és a részben sikertelen megvalósítás lehetséges okainak feltárása. Vajon a meghatározott célok elérhetetlenek vagy a gazdaság szereplőinek innovációs hajlandósága nem megfelelő?

A tanulmány végén egy primer kutatás kerül bemutatásra, melynek célja a Soproni Járás vállalkozásai innovációs tevékenységének vizsgálata. Kijelenthető, hogy hiteles következtetéseket akkor lehet levonni, ha maguktól az érintettektől kapjuk a válaszokat. Választásunk elsősorban működési helyünk okán esett a Soproni járásra, másrészt pedig érdeklődésre tarthat számot Ausztria közelségének befolyásoló hatásai a kis- és középvállalkozások innovációs tevékenységére.

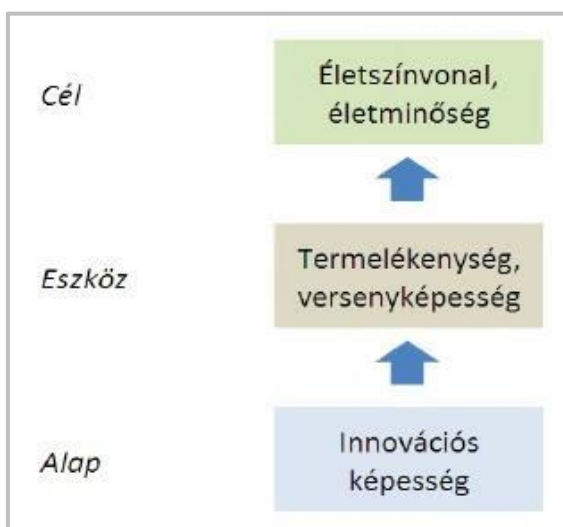
Az innováció, mint a versenyképesség alappillére

Az evolucionista közgazdászok tekintettek elsőként az innovációra úgy, mint a gazdasági növekedésre gyakorolt hatások egyik lehetséges forrására, a nemzetek, régiók versenyképességét fokozó eszközre. A hagyományos irányzatok képviselői nem tudták teljes mértékben – vagy egyáltalán – beilleszteni rendszereikbe a KFI hármását, ugyanis ezek a piaci egyensúly és a tökéletes informáltság ellen hatnak. A neoklasszikus elméletek is általában rendkívül statikusak és tulajdonképpen csak átmeneti jelenségnek fogják fel a KFI fogalomkörét. (Pyka, 2002) Ugyanakkor több neoklasszista eredetű gondolkodónál fellelhető a technológiai fejlődés fontossága. Solow (1956) a technikai fejlődés pozitív hatása mellett foglalt állást, s ezt tekintette a gazdasági növekedés meghatározó alapjának hosszú távon. Solow megállapította, hogy amennyiben a technikai fejlődés zéró, akkor az egy főre eső jövedelem hosszú távú növekedése is nulla, mivel nincs ellensúly a technika stagnálásának.

Az evolucionista irányzatok véleménye szerint a vizsgáladások köréből egyáltalán nem lehet kizárni a technológiai haladást, mint versenyképesség-javító lehetőséget. Az evolucionista közgazdaságtan alapja a dinamizmus, míg az innováció a folyamatos fejlődés lehetősége – véli Schumpeter (1911). Általánosan elmondható, hogy az 1970-es évektől kezdődően az evolúciós tanulmányok a „schumpeteri” gondolatokat tekintik szellemi előzménynek. Ezek az ún. „neoschumpeteriánus” – irányzatok, melyek fő feladatuknak tekintik az egyes gazdaságok versenyképességének vizsgálatát. Fontos szempont ezeknél a megközelítéseknél az innováció diffúziójának időbeni és térbeni kérdése, mivel ennek sebessége meghatározhatja a gazdaság teljesítményét. Kiemelten kezelik a kutatás, fejlesztési és innovációs tevékenység, valamint a szektor komplex vizsgálatát, megállapítva, hogy e terület működési hatékonysága kulcsfontosságú egy nemzet versenyképességének alakulásában. (Havas, 1998). Ugyancsak az evolucionista felfogáshoz sorolandó a Nelson és Winter (1982) által képviselt vélemény is, mely szerint főként a verseny mechanizmusban érhető tetten az innováció, a szelekció és a viselkedési szabályok együttese. Kiemelten vizsgálták azon kérdéskört, hogy az egyes nemzetek és régiók között miért és hogyan jönnek létre verseny különbségek, és azok mennyire tartósak, valamint hogyan csökkenthetők.

Az 1. ábra korszerű megközelítést nyújt. Kiténik, hogy az innovációs potenciál, tevékenység adja az adott gazdaság fejlesztési lehetőségeinek

bázisát. Ez a korszerű, tudományos, iparban implantálható alap eredményezheti a versenyképesség javulását, majd pedig eszközként irányul a gazdasági konjunktúra végső lényegére az emberi életszínvonal emelkedésére. Szorosan idevág egy OECD-elemzés azon megállapítása, mely szerint a K+F ráfordítások nagysága és dinamikája, továbbá a gazdasági termelékenység és a növekedés hármasa között szoros kapcsolat figyelhető meg: 1 %-os üzleti K+F ráfordítás növelése, 0,13 %-os termelékenység növekedést idéz elő. (Losoncz, 2008)

1. ábra: A gazdaságfejlesztés logikai szerkezete

Forrás: Lengyel (2003, közli: NIH, 2012)

A KFI folyamat tehát egyértelműen alapjául szolgál a versenyképesség növekedésének, ebből kifolyólag a vállalatok jövőbeni sikeres működésének feltétele, hogy aktív innovációs teljesítményt végezzenek, melyet statisztikai alapokon igazolt Halpern és Muraközy (2010, közli: Békés–Muraközy, 2011). A magyar vállalatok körében végzett felmérésük szerint az innovatív vállalatok magasabb teljesítményre képesek, kevésbé innovatív társaiknál, s az erősebb teljesítmény, nagyobb termelékenységet és kedvezőbb exportfeltételeket eredményez.

Visszakanyarodva Porterhez (1990): szerinte a vállalati versenyképesség megszerzésének és megőrzésének egyértelmű kulcsa az innováció. Az innovatív tevékenység döntő fontosságú a fejlett gazdaságokban a vál-

lati versenyképesség szempontjából, azon cégek melyek nem innoválnak, nem tudnak általában tartósan versenyben maradni. A piaci sikerhez feltétlenül fontos, hogy a vállalat a minőségi színvonal emelése mellett, a költségek csökkentésével, a fejlesztési idő lerövidülésével, innovatív termékek folyamatos piacra vitelével megfeleljen a fogyasztói igényeknek. (Kiss, 1997)

Porter és Stern (2001)³ szoros korrelációt mutatott ki a versenyképesség és az innováció között, amikor is a World Economic Forum versenyképességi indexét, s a maguk által megalkotott Innovációs Kapacitás Index közötti összefüggéseket vizsgálták. Megemlítik, hogy az innovációs kapacitások megfelelő, egyre fokozódó kihasználásával, a termelékenység magas szintjének elérésével, jelentősen javítható a versenyképesség. Számításaik szerint minél innovatívabb egy ország, általánosságban annál versenyképesebb is.

A versenyképesség és az innováció kapcsolódására utal még a Martin és társai által (2003) megalkotott ún. „versenyképességi kalap”, vagy cylinder, mely a technológia, az innovativitás és a vállalkozókészség valamint a tudás együtteseként határozza meg azt a produktív környezetet, mely a versenyképesség egyik lényeges hajtóereje.

Szintén említésre érdemes még de Vet és társai (2004) által bemutatott modell, mely a „versenyképességi fa” néven fordítható. A szerzők felhívják a figyelmet, hogy a „fa” nemcsak a versenyképesség legfontosabb alkotóelemeit mutatja be, hanem a versenyképesség ciklikusságát is jelképezi. A metaforikus kép szerint a fa gyökerei, minőségi talaja biztosítják a fa törzsének erősségét, s a kiváló termést, vagyis a jólétet, a fenntarthatóságot. A termés pedig visszahullva a talajba, tovább erősíti azt. Az innováció itt is az egyik legfontosabb lényegi elemként, „gyökéerként” jelenik meg. A modell jelképezi a komplexitást, az egyes tényezők egymásra épülését és kölcsönhatását, s a ciklikusságot.

Igazoltnak tekinthetjük tehát, hogy az innovációnak szoros kapcsolata van a versenyképességgel, az evolucionisták és neoschumpeteriánusok egyértelműen pozitív hatásokról számolnak be. A kapcsolatnak e tekintetben pozitív kicsengése van, hisz a folyamatos újítás, a fejlődés hosszú távon emeli az életszínvonalat, azonban a minden fejlődésnek nyil-

³ Ld. bővebben: Porter, M. E. – Stern, S. (2001): National Innovative Capacity. In The Global Competitiveness Report 2001-2002. Oxford University Press, New York.

vánvalóan vannak, lesznek határai. Summázva a gondolatmenetet: a verseny alapvetően fokozza az innovációs folyamatokat, s az innováció növeli a versenyképességet.

Magyarország innovációs stratégiája

Befektetés a jövőbe – 2013–2020

A Kormány a 2013–2020 közötti időszakra elfogadta a Befektetés a jövőbe – Nemzeti Kutatásfejlesztési és Innovációs Stratégiát (továbbiakban: Stratégia). A Stratégia elsődleges szempontja a vállalati szektor kutatási és innovációs tevékenységének erősítése és a régiók fejlesztése volt. Az intézkedések három fő prioritási területre koncentráálódtak, majd ezeket bontották tovább konkrét célkitűzésekre.

A három fő tengely a következő:

- **tudás előállítás** – a nemzetközileg versenyképes tudásbázisok által,
- **tudás áramlása** – a hazai és nemzetközi szinten hatékony tudás- és technológia-transzfer együttműködések segítségével,
- **tudás felhasználása** – a korszerű Tudomány és Technológia eredményeket intenzíven hasznosító magyar vállalatokon keresztül (Állami Számvevőszék a.), 2017).

A három prioritási tengelyen belül különböző specifikus célok is meglettek határozva, melyek egy-egy konkrét intézkedési területet fogalmazznak meg. A tudásbázisok tengely esetében a célok jelentős része a képzés és a tehetséggondozás területére irányul, valamint a kutatóhelyek bővítését támogatja. A sikeres intézkedések elősegítik, hogy a külföldre kitelepült magyar kutatókat hazahozzák és a megszerzett tudást hazai kutatóhelyeken hasznosítsák, továbbá külföldi kutatók számára Magyarországot vonzóvá tegyék. A tudásáramlás tárgykörében megfogalmazott célok az integrált innovációs szolgáltatásokat javítják országos, illetve decentralizáltan, helyi szinten. Mindezek mellett kiemelt hangsúlyt fektet az együttműködések és a hálózatok dinamizálására. A harmadik prioritási tengely, a tudásfelhasználás, keretén belül többnyire a kis- és középvállalatok támogatása a cél. Az intézkedések kiterjednek a start-up ökoszisztéma kiépítésére beleértve az inkubációs rendszerek kiépítését és működtetését, a mentorálási szolgáltatásokat, továbbá a magvető- és a kockázati tőke ala-

pok megerősítését, a meglévő KKV-k támogatására, továbbá a nemzetközi nagyvállalatok K+F alapú integrálására (Állami Számvevőszék a.), 2017).

A beavatkozási területek és specifikus célok mellett a Stratégia számszerűsített célkitűzéseket is megfogalmazott. Továbbra is fő cél maradt a GDP-arányos K+F ráfordítások arányának növelése. A korábbi stratégiai tervekkel ellentétben nem sikerült elérni a kitűzött főcél, így az 1,8%-os érték elérését az új Stratégia 2020-ra vállalta, miközben az Unió 2020-ra meghatározott 3%-os értékét hazánk 2030-ra kívánja megvalósítani. Mindezek mellett továbbá az alábbi célkitűzések kerültek megfogalmazásra 2020-ra vonatkozóan:

- +30 nagyobb kutatási és technológiai fejlesztési műhely,
- +30 globális nagyvállalati K+F központ,
- +30 K+F intenzív makroregionális közép vállalat,
- +300 KFI és növekedésorientált kisvállalat (ún. „gazella”) cég,
- +1000 innovatív kezdő vállalkozás támogatása (Nemzetgazdasági Minisztérium, 2012).

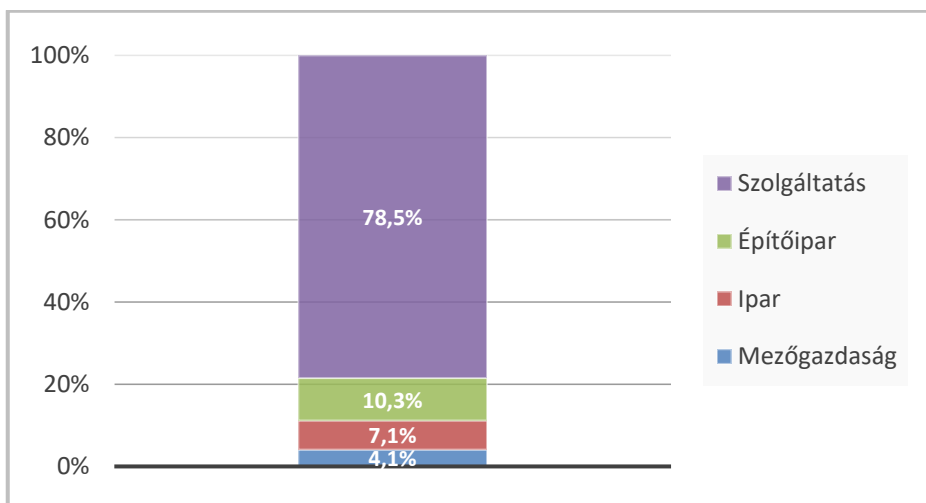
Magyarország Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiája – 2021–2030

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium továbbá a Nemzeti Kutatási, Fejlesztés és Innovációs Hivatal által publikált stratégia a jelenlegi évtizedre határozza meg az ország főbb célkitűzéseit az innovációs szektorban. Az anyag három átfogó célt említ meg, hasonlóan a korábbi stratégiához: tudástermelés, tudásáramlás és tudásfelhasználás. A stratégia megemlíti, hogy a WEF globális versenyképességi indexe alapján 2019-ben Magyarország a 47. helyet foglalja (141 ország közül), az Unióban pedig a 24. Az innovációs részindex alapján hazánk a 47. a világon, az Unióban a 20. Az innovatív vállalkozások száma 29% szemben az EU 50%-os átlagától. A magyar KKV-szektor munkatermelékenysége mindössze 35-40%-a nyugati országok teljesítményének és bár történtek előrelépések, főként a mikrovállalkozások közelítenek nagyon lassan a fejlettebb államokhoz. Kiemelt feladatként jeleníti meg a stratégia a KKV-k helyzetbe hozását a nemzetközi piacon, melyhez hatékony előállítási exportképes termékekre van szükség. Mindennek alapja az innovációs hajlandóság és kapacitás növelése. Egyik lehetőség számukra a nyílt innovációs folyamatokban való aktív részvétel és a digitalizáció (ITM, 2021).

A KKV-szektor nemzetgazdasági jelentősége

Az elmúlt időszak technológiai változásai és a digitalizáció gyors térhódítása miatt Magyarország szükségesnek érezte a KKV-szektor további átfogó támogatását. Hazánkban a kis- és középvállalkozások gazdasági szerepe jelentős, hisz a működő vállalkozások 99 %-át teszik ki. A KKV-szektor vállalkozásainak száma évek óta folyamatosan növekszik, 2018-ban már elérte a 765 ezret is. A KKV-k legnagyobb részét, közel 95%-át a mikrovállalkozások⁴ teszik ki. A kisvállalkozások száma lassan, de folyamatosan növekszik, 2018-ban több mint 34 ezer darab. A legkisebb hányaddal rendelkeznek a KKV-szektoron belül a középvállalkozások alig több mint 5000 működő vállalkozással. A vállalati szektor fennmaradó részét a nagyvállalatok alkotják 7020 darabban. A foglalkoztatotti létszám esetében azonban már más a vállalkozástípusok eloszlása. A KKV-szektoron belül még mindig a mikrovállalkozások biztosítják a legtöbb munkahelyet, azonban az összes KKV-t tekintve már csupán valamivel több, mint felét teszik ki. A másik felét pedig a közép és kisvállalkozások teszik ki 1/3-2/3 arányban. A fennmaradó 1/3-át az összes vállalkozásnak a nagyvállalkozások adják, valamivel több, mint 1 millió foglalkoztatotti létszámmal. Megfigyelhető a változás, hogy a 2017-es évben mind a mikro- mind pedig a középvállalkozások esetében egy kisebb visszaesés volt megfigyelhető 2016-hoz képest. 2018-ban viszont újból növekedésnek indult a foglalkoztatási létszám minden vállalkozástípus esetében (KSH a.), (2020). A KKV-szektor főbb iparági megoszlását szemlélteti az alábbi ábra (2. ábra).

⁴ Mikrovállalkozásnak tekinthetők azok a vállalkozások, ahol 10 fő alatti a létszám és az éves nettó árbevétel vagy a mérlegfőösszeg nem haladja meg a 2.000.000 eurót. Ezen belül is megkülönböztetik a 0-1 fő foglalkoztatotti létszámmal működő vállalkozásokat, akiket nanovállalkozásoknak hívnak. Ezek főként az egyéni vállalkozások, melyek a mikrovállalkozások jelentős részét teszik ki.

2. ábra: A KKV-k megoszlása szektorok szerint, 2018

Forrás: KSH, 2018

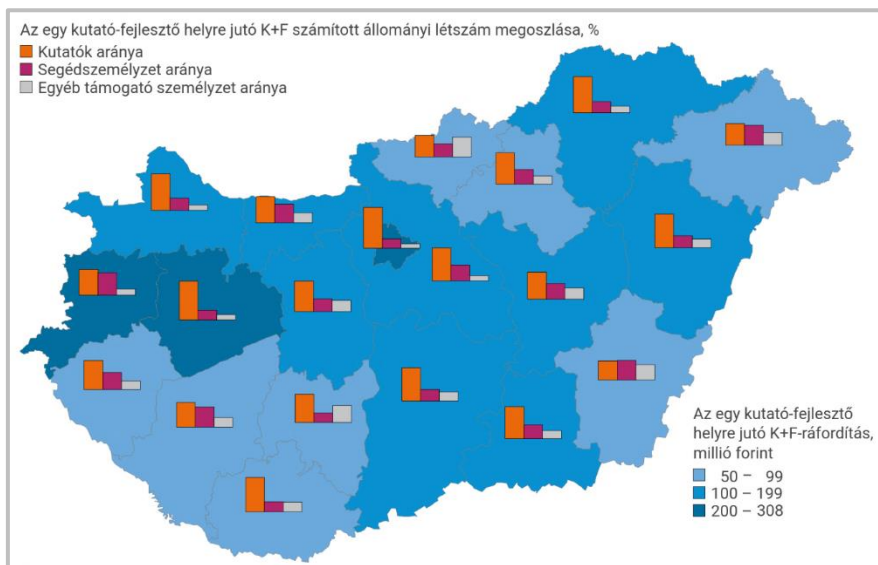
A KKV-szektor túlnyomó részét a szolgáltató szektor adja 78,5%-kal. A fennmaradó részből 17,4%-ot tesz ki az ipar, melynek valamivel több, mint 2/3-át az építőipar adja. Ha az árbevétel alapján nézzük a megoszlást, hasonló eredményt kapunk, de a szolgáltatási szektor aránya valamivel kisebb (68,5%) és az ipari és építőipari vállalkozások aránya nagyobb (27%), de a mezőgazdasági szektor továbbra is jelentős elmaradásban van (4,5%). A 2018-as felmérések alapján kijelenthető, hogy a szolgáltatóágazatok közül a kereskedelemnek és a gépjárműjavításnak van kiemelkedő szerepe. A szolgáltatási szektorba tartozó kis- és középvállalkozások a fő tevékenységük szerint a KKV-k bruttó hozzáadott értékének közel kétharmadát állítják elő. Érdekes megfigyelni, hogy eltérések vannak a méretkategóriák között a gazdasági szektorok súlyozásában. A mikrovállalkozások esetében csupán a vállalkozások kb. 21%-a tevékenykedik a termelő szférában, a kisvállalkozások esetében ez az arány már 34%, és a középvállalkozásoknál pedig már több mint 40%. A működő vállalkozások⁵ számát tekintve a mikrovállalkozások minden nemzetgazdasági ágban kiemelkednek, ami nem is meglepő számukat tekintve. Azonban az egyes gazdasági területek között lényeges különbségek vannak. Míg az oktatási tevékenységet folytatók és az egyéb szolgáltatást nyújtók 99%-át

⁵ Egy vállalkozást egy adott évben akkor tekinthető működőnek, ha rendelkezett árbevétellel vagy volt foglalkoztatottja (Magyarország Kormánya d.), 2012).

a mikrovállalkozások teszik ki, addig a magasabb tőke- és humán erőforrás-igénnyel rendelkező ipart tekintve ez az arány már kevesebb, csupán körülbelül 83% (KSH b.), 2018).

A kis- és középvállalkozásokat erős területi koncentráció jellemzi. Nem meglepő Közép-Magyarország erős túlsúlya, hiszen a foglalkoztatotti létszám és az árbevétel mellett a KKV-k száma is itt a legmagasabb. A foglalkoztatottak közel 50%-a ebből a régióból származik. Ezen belül is kiemelkedően nagy az aránya a fővárosnak, mert a régió foglalkoztatotti létszámnak közel kétharmadát Budapest teszi ki. Kijelenthető, hogy tízből négy KKV ebben a régióban tevékenykedik. A második és harmadik helyen vannak az Észak-, illetve Dél-Alföldi Régiók, amelyek az országos foglalkoztatottság 23%-át teszik ki. A területeket követi a Közép-, illetve a Nyugat-Dunántúli Régió alig 10-10%-kal. A legalacsonyabb értéket érte el a foglalkoztatotti létszám alapján az Észak-Magyarországi és a Dél-Dunántúli Régió 7-7%-kal (KSH c.), 2018).

A kutatás-fejlesztéssel foglalkozók teljes létszáma 2019-ben csaknem 85 ezer főt tett ki, ebből azok száma, akik az állományban foglalkoztatottak, megközelítette a 71 ezer főt. A legtöbben a műszaki tudományok és a természettudományok területén dolgoztak. Az alábbi ábra (3. ábra) a kutatás-fejlesztés területi elosztását mutatja.

3. ábra: A kutatás-fejlesztés megyei megoszlásának adatai, 2019

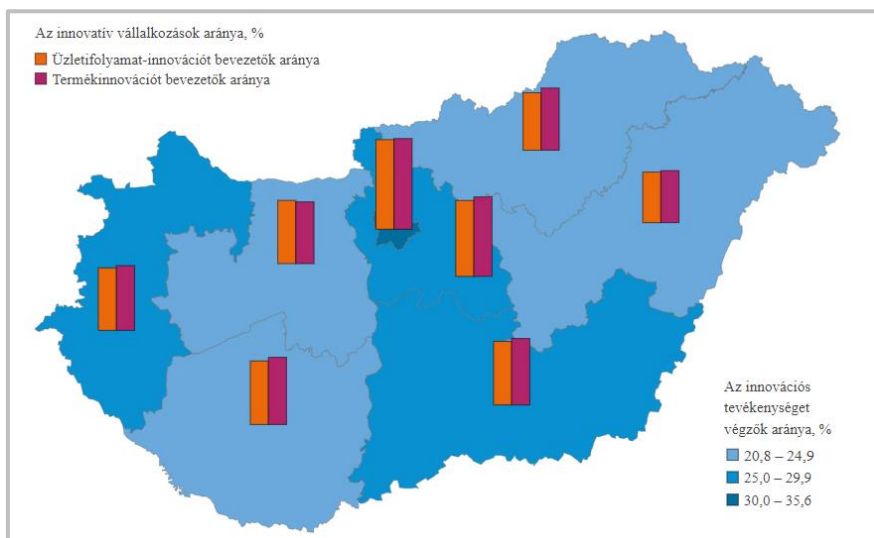
Forrás: KSH, 2021

A KSH adatai szerint országosan 3,5 ezer kutató helyet tartottak nyilván, melyek 41%-a a központi régióban található. Jól mutatja a főváros dominanciáját, hogy a K+F tényleges, állományi létszám 54%-át itt foglalkoztatták és a teljes K+F-ráfordítások 61%-át (426 milliárd forintot) ebben a régióban használták fel. A vidéki régiók közül a legtöbb kutatóhely az Alföldön található. Mind a Dél-Alföldi, mind pedig az Észak-Alföldi Régió meghaladta az ország többi vidéki régióját, előbbi esetében a kutatóhelyek 12%-a, utóbbi esetében pedig a 10%-a működik itt (KSH d., 2021).

Az egy kutató-fejlesztő helyre jutó K+F ráfordítások tekintetében a főváros mellett Zala megye és Vas megye kiemelkedő. Itt a ráfordítások összege meghaladja a 200 millió forintot. Az elmúlt tíz év során a legnagyobb fejlődés a Közép-Magyarországi Régióban volt megfigyelhető. 2010-hez képest másfélszer több kutatóhely az akkori K+F-ráfordítások több, mint háromszorosát felhasználva végzett tudományos tevékenységet. Ezzel a vidéki régiókat tekintve a harmadik helyen végzett Közép-Dunántúl mögött. A legkisebb kutatási intenzitás továbbra is Észak-Magyarországon figyelhető meg. Itt a kutatás-fejlesztés tényleges állományi létszáma csak 4,4%-a az országos állománynak és a K+F-ráfordításoknak is csak a 3,4%-a realizálódott itt. Ennél alacsonyabb értéket csak a Dél-Dunántúl ért el a K+F ráfordítások tekintetében (3%) (KSH d., 2021).

A kutatás-fejlesztés területén meghatározó a KKV-k szerepe. 2019-ben a K+F tevékenységet folytató vállalkozások 83%-át a KKV-szektor adta. A hazai és nemzetközi támogatások és ösztönzések elősegítették a szektor erősödését és az innovációs hajlandóságát. A teljes vállalati szektor kutatás-fejlesztési ráfordításának 32%-át (168 milliárd forint) a KKV-k használták fel. A legnagyobb részaránya a kisvállalkozásoknak volt a KKV-szektoron belül 44%-kal. Őket követték a mikro- 37%-kal, majd a középvállalkozások 19%-kal. Ezzel szemben a K+F ráfordítások arányában a középvállalkozások jelentős részt tesznek. Ugyan még itt is a kisvállalkozások vezetnek 77 milliárdos K+F-ráfordítással, azonban ezt követik a középvállalkozások 67 milliárddal, majd a mikrovállalkozások 23 milliárd kutatás-fejlesztés ráfordítással. Ezek az adatok jól szemléltetik, hogy bár a mikrovállalkozások száma hazánkban a KKV-szektor 95%-át adják a K+F területén jelentősen elmaradnak a kisvállalkozásoktól. Ennek fő oka, hogy számunkra sokkal korlátozottabbak a lehetőségek és az erőforrások ezen terület erősítésére, továbbá az innovációs hajlandóságuk is alacsonyabb. Ellenben a középvállalkozásokkal, akiknek a száma ugyan jóval kevesebb, de lényegesen többet

fordítanak kutatás-fejlesztésre. A ráfordítások jelentős részét a vállalkozások hazai pályázati forrásból valósítják meg. A kisvállalkozások a K+F ráfordításaiknak a 44%-át (34 milliárd forint) a hazai pályázati forrásból fedezték, a mikrovállalkozások esetében ez az arány közel az 50% (9,7 milliárd forint), a középvállalkozások esetében pedig 38% (67 milliárd forint). A kutatás-fejlesztés területén azonban továbbra is a nagyvállalatok jelentik a húzóerőt. Számuk a középvállalkozásokhoz hasonlóan alacsony és a kutatóhelyek csupán 17%-át adják, ennek ellenére ők teszik ki a teljes szektor K+F ráfordításainak 68%-át. Lényeges azonban, hogy ezeknek csupán a 4,5%-a valósul meg hazai pályázati forrásból. Jól látszik tehát, hogy a K+F területe továbbra is a nagyvállalkozások számára a legelérhetőbb és ők tudják a legjobban kihasználni ezen terület adta lehetőségeit. A pályázati források felhasználása ugyanakkor megmutatja, hogy a KKV-szektornak szüksége van a hazai pályázati lehetőségekre és forrásokra, mert ellentétben a nagyvállalatokkal, ők nem tudják a kutatás és fejlesztési igényeiket saját forrásból fedezni, ugyanakkor egyre több mikro- és kisvállalkozás igyekszik a piac igényeihez igazodva folyamatosan fejlődni és innoválni. A vállalkozási szektor többsége a gyakorlati hasznot eredményező kísérleti fejlesztésre koncentrál, melyre 2019-ben 338 milliárd forintot használtak fel (KSH d.), 2021).

4. ábra: Az innovatív vállalkozások megoszlása régióként, 2016–2018

Forrás: KSH, 2021

Hasonlóan a kutatás-fejlesztéshez, az innovációt tekintve is területi különbségek figyelhetők meg. A fenti ábrán (3. ábra) azon vállalkozások aránya látható, akik 2016–2018 között valamilyen innovációs tevékenységet végeztek, valamint termék- és vagy üzleti folyamat-innovációt vezettek be. Az új nemzetközi innovációs módszertan, melynek alapja az Európai Bizottság 995/2012/EU rendelete, valamint az OECD Oslo Kézikönyvének megújított, negyedik, 2018-as kiadása, a korábbi négy innovációs típus helyett már csak két fő típust – termékinnováció és az üzleti folyamat-innováció – különböztet meg. Az üzleti folyamat innováció magában foglalja a korábbi eljárás-, szervezeti-szervezési, és marketing innovációt. Az innovatív vállalkozások aránya az összes vállalkozáshoz viszonyítva a 2016-2018-as időszakban 25,5% volt. A termékinnovációval rendelkező vállalkozások aránya 20,8%, az üzleti folyamat-innovációt bevezető vállalkozásoké pedig 19,8% (KSH d.), 2021).

A soproni KKV-szektor innovációs tevékenységének vizsgálata

Célok, módszertan

A Soproni járás Győr-Moson-Sopron megyében található, mely a Nyugat-Dunántúli Régió tagja. A Soproni járás 39 települést foglal magába és a 2019-es adatok alapján a járás lakónépessége 102 854 fő volt. Magyarországon innovációs tevékenységét tekintve a térség országos viszonylatban mind az innovációs tevékenységet tekintve előkelő helyen szerepel. A fejlesztések fő területeit az infrastruktúra, az oktatás, az agrárgazdaság és a turizmus adják. Utóbbit tekintve a Covid-19 járvány jelentősen befolyásolja a fejlődés ütemét és intenzitását. A megye gazdasági gerincét alkalmazotti létszám és gazdasági teljesítmény tekintetében a feldolgozóipar, azon belül a járműgyártás adja. A KSH felmérései alapján Győr-Moson-Sopron megyében 2019 év végén 78 592 regisztrált vállalkozást tartottak nyilván, ami 2,9%-kal volt több mint az előző évben. A 2019-es adatok alapján az ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma a megyében nagyjából 150 darab. A vállalkozások 24%-a társas gazdálkodási formában, 76%-a pedig önálló gazdálkodási formában tevékenykedik. (Széchenyi István Egyetem, 2020).

A Soproni járásban a 2016-os nyilvántartás alapján közel 15 ezer vállalkozást regisztráltak, melyek között a szolgáltató szektorban tevékeny-

kedő vállalkozás aránya van túlsúlyban 77%-kal. Ezen belül is a kereskedelem és a gépjárműjavítás területén tevékenykedő vállalkozások száma jelentős. A szekunder szektor lemaradása jelentős, mindössze 19%-a a vállalkozásoknak működik ezen a területen, melynek döntő részét az építőipar és a feldolgozóipar teszi ki (Soproni Foglalkoztatási Paktum, 2017). A helyi vállalkozások K+F+I területein végzett tevékenységeinek mértéke országos viszonylatban nem túl magas, többnyire a gyártó-termelő-be szállító tevékenységeket folytatják. Számos kezdeményezés zajlik mind járási, mind pedig megyei szinten több felsőoktatási intézmény és a kis- és középvállalkozások együttműködésének ügyében. Kiemelkedő szerepet játszik ebben mind a Soproni Egyetem, mind pedig a győri Széchenyi István Egyetem, melyek a vállalatokkal közösen lehetővé teszi a duális rendszer kialakulását, ezzel támogatva a hallgatók mentorálást és tapasztalatszerzését. Problémás területnek számít azonban a hazai és a nemzetközi kutatási-innovációs források felhasználása, mert a térség csupán mérsékeltén használja fel ezeket a lehetőségeket az ország más régióihoz viszonyítva. Ennek egyik fő oka a vállalati kutatóhelyek alacsony száma (Széchenyi István Egyetem, 2020).

A kutatás a KKV-szektoron belül elsősorban a mikro- és a kisvállalkozásokra fókuszált, mert tapasztalataink szerint ezen vállalat típusok vannak nehezebb helyzetben az innovációs és technológiai versenyben, szemben a középvállalkozásokkal, akiknek több forrás, nagyobb kapacitás áll rendelkezésre.

A primer adatgyűjtés kérdőíves felmérés formájában valósult meg, melynek során véletlen mintavételt alkalmaztunk a járásban található 39 település vállalkozásaiból. A kérdőív 16 kérdést tartalmazott, melynek első öt kérdése a vállalkozások csoportosítására szolgált, a további kérdések pedig a vállalkozások innovációs tevékenységére, a munkaerő fluktuáció és érintőlegesen a koronavírus járvány gazdasági hatásaira terjedt ki. A kérdőíveket elektronikus formában és direkt megkeresésekkel juttattuk el a cégekhez. A vállalkozások elektronikus elérhetőségeihez a Soproni Kereskedelmi és Iparkamara nyilvántartási rendszeréből és a vállalkozások honlapjairól jutottunk hozzá. A személyes megkereséseket pedig Sopronon belül bonyolítottuk le. A sikeres adatgyűjtést nagyban hátráltatta, hogy számos vállalkozás nem reagált az elektronikus úton történő megkeresésre és a kitöltési arány meglehetősen alacsony volt.

A kérdőívek a Google Űrlap segítségével kerültek összeállításra, mely lehetővé tette az online felületen történő kitöltést a válaszadó számára. A személyes megkeresések esetében pedig nyomtatott verzió állt a

válaszadók rendelkezésére. Az adatok kiértékelését Microsoft Excel program segítségével végeztük. A kutatás eredményeit a következő fejezetben részletesen ismertetjük.

A primer kutatás lefolytatása előtt az alábbi hipotéziseket állítottuk fel:

- H1:** A térség országos viszonylatban gazdaságilag innovatívnak számít, ennek ellenére a vizsgált vállalkozások jelentős része nem folytatott az elmúlt 3 évben innovációs tevékenységet.
- H2:** A vizsgált vállalkozások legalább 50%-a nem vett igénybe sem hazai, sem uniós támogatást a működésük óta.
- H3a:** A Soproni járás vállalkozásainak több mint fele rendelkezik külföldi ügyfélkörrel a határmentiség okán.
- H3b:** A külföldi vevőkör jelentős részét az osztrák és a német vevők teszik ki.
- H4:** A vizsgált vállalkozások munkaerő-fluktuációját erősen befolyásolja az osztrák határ közelsége.
- H5:** A koronavírus-járvány főként a fiatal vállalkozásokat (öt évnél nem régebbi) érinti hátrányosan, mert ők nem rendelkeznek megfelelő pénzügyi háttérrel, hogy átvészeljék ezt a bizonytalan időszakot.

Eredmények

A kutatásra nyitva álló idő alatt 120 olyan válasz érkezett, melyet a kiértékelésnél is figyelembe tudtunk venni. Kijelenthető, hogy a kutatás eredményei nem tekinthetők reprezentatívnak, de a minta statisztikailag nagy-nak számít, így a korlátozások mellett bizonyos következtetések levonhatók belőle. A válaszokat és az eredményeiket a szűk területi koncentráció miatt csak a járásra lehet vonatkoztatni.

A vállalkozásokat az alkalmazotti létszám és árbevétel alapján az alábbi táblázatban foglaltak szerint négy csoportba tudtuk besorolni.

1. táblázat: A válaszadók csoportosítása alkalmazotti létszám és árbevétel alapján

Kategóriák	Darabszám	%
<i>mikrovállalkozás (0-9 fő, max. 2 millió €-ig)</i>	96	80
<i>kisvállalkozás (10-49 fő, 2-10 millió €)</i>	19	15,8
<i>középvállalkozás (50-249 fő, 10-50 millió €)</i>	5	4,2
<i>nagyvállalat (250 fő felett, 50 millió euró felett)</i>	0	0
Összesen	120	100

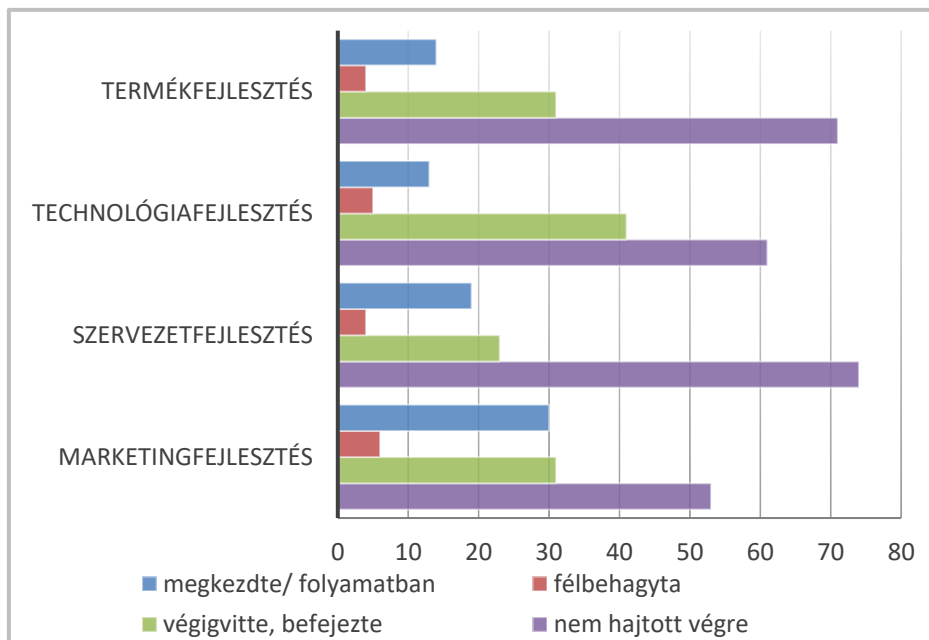
Forrás: Saját szerkesztés

Összesen 11 településről kaptunk válaszokat, melyből a soproni székhelyű vállalkozások száma (64%) kiemelkedő. Ezt követi a járásban található másik két város Fertőszentmiklós (8,3%) és Fertőd (7,5%), majd a további települések. A vállalkozások közel 80%-a már több mint 3 éve működik, mely az innovációs stratégiai hajlandóság szempontjából fontos. A cégek szektorális megoszlása a következőképpen alakult: 77% szolgáltatás, 18% ipar, 5% mezőgazdaság.

A következőkben a hipotézisekhez kapcsolódó kérdéseknél ismertetjük a kutatás eredményeit és vonunk le következtetéseket.

H1: A hipotézis eredményét a kérdőív 6. kérdésére adott válaszok alapján állapítottuk meg, mely a vállalkozások elmúlt 3 évben végzett innovációs tevékenységét vizsgálta. A kutatásból megállapítható, hogy a vállalkozások 75%-a végzett legalább egy innovációs tevékenységet az elmúlt 3 év során, ezáltal kijelenthető, hogy a H1 hipotézis hamisnak bizonyult.

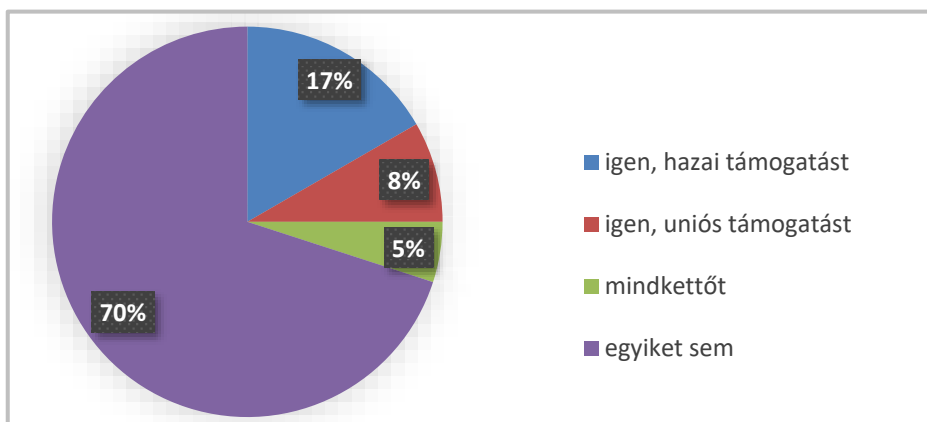
T1: A Soproni járásban vizsgált vállalkozások jelentős része folytatott innovációs tevékenységet az elmúlt 3 évben (5. ábra).

5. ábra: A megvalósított innovációs tevékenységek szerinti csoportosítás

Forrás: Saját szerkesztés

- H2:** Megállapítható, hogy a vizsgált vállalkozások körében is nagyon alacsony a pályázati kihasználtság mértéke, csak a megkérdezettek 30%-a vett már igénybe támogatást. A vállalkozások közel kétharmada tehát egyáltalán nem élt még ezzel a lehetőséggel. Ez az arány nagyon negatív képet mutat, annak ellenére is, hogy egyre több lehetőség áll a vállalkozások előtt, mely megkönnyítené az innovációhoz szükséges feltételek megteremtését. Ennek következtében a H2 hipotézis a kutatás eredményeinek tükrében beigazolódott.
- T2:** A vizsgált vállalkozások jelentős többsége (70%) nem vett igénybe sem hazai, sem uniós támogatást a működésük óta, mely a magyar átlagnak megfelel (6. ábra).

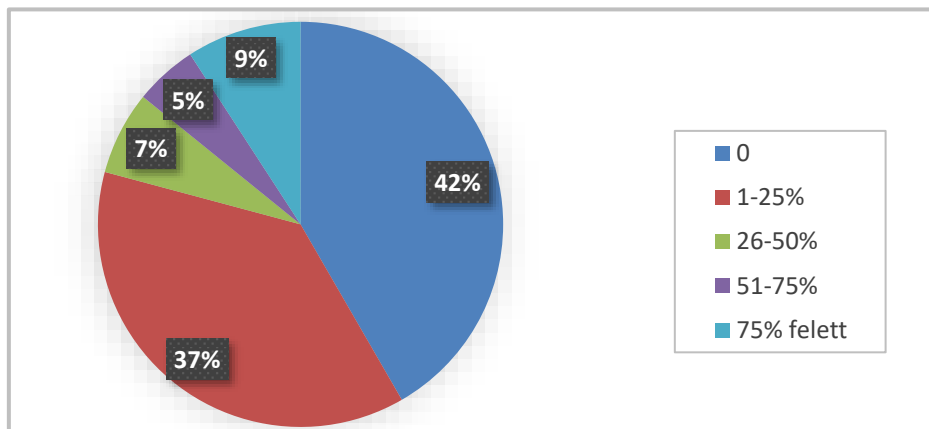
6. ábra: A válaszadók megoszlása a támogatások igénybevétele szerint

Forrás: Saját szerkesztés

- H3a:** A határmenti települések egyik nagy előnye a külföldi ügyfelekkel való könnyű kapcsolatteremtés és feltételezésünk szerint a külföldi ügyfélkör kihat a vállalkozások innovációs tevékenységére, ezért is vizsgáltuk ezt az összefüggést a kutatás során (10. kérdés). A kérdőíves kutatás a külföldi ügyfélkör százalékos arányát is vizsgálta, így megállapítható, hogy a vizsgált vállalkozások 58%-a rendelkezik külföldi ügyfélkörrel. Ezek közül, a válaszadók 37%-a rendelkezik alacsony mértékben, csupán 1-25%-ban külföldi ügyfélkörrel, további 7%-a a vállalkozásoknak pedig a 26-50%-os mértékben. Mindössze a válaszadók 21%-ának teszik ki a külföldi ügyfelek a fogyasztók több mint a felét. Ezek alapján megállapítható, hogy a

H3a hipotézis helytálló, miszerint határmenti települések vállalkozásainak több mint fele rendelkezik külföldi ügyfélkörrel.

T3a: A Soproni járás vállalkozásainak több mint fele (58%) rendelkezik külföldi ügyfélkörrel a határmentiség okán (7. ábra).

7. ábra: A külföldi vevők megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés

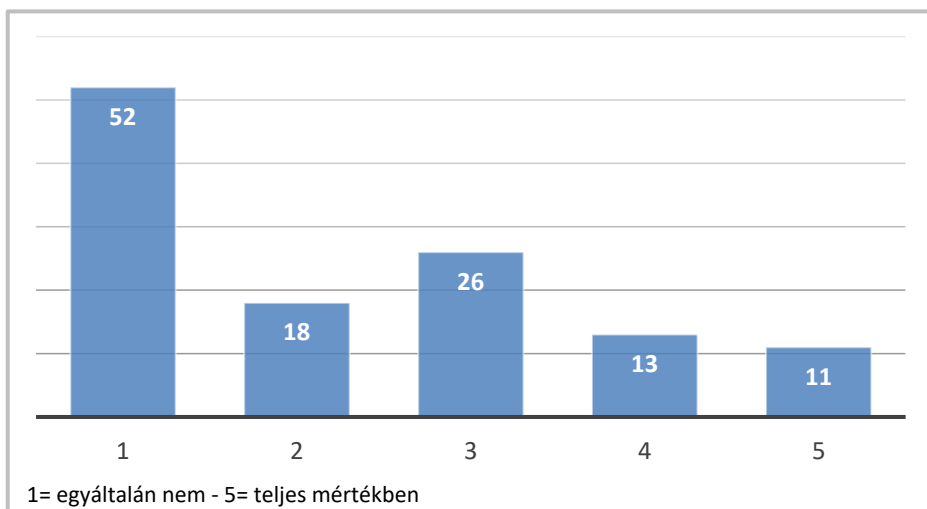
H3b: A kérdőíves kutatás 11. kérdésének válaszai alapján a következő eredmények állapíthatók meg. Bár a hipotézis nem kötődik közvetlenül a vállalatok innovációs tevékenységéhez, érdemes megvizsgálni, hogy a vállalkozások, mely országokkal vannak kapcsolatban, hisz a nemzetköziesedés is egy fontos szempontja a KKV-k fejlődésének. A válaszokból megállapítható, hogy a legtöbb vállalkozás külföldi ügyfélkörét Ausztria adja 87%-kal, majd öt követi Németország már jóval nagyobb lemaradással (17%). A külföldi ügyfeleket tekintve azonban számos esetben vannak jelen a szomszédos országok is, továbbá Anglia, Svájc és Olaszország. Ezen eredményekre hivatkozva kijelenthető, hogy a H3b hipotézist elfogadjuk.

T3b: A vizsgált vállalkozások esetében a külföldi ügyfélkör jelentős részét főként az osztrák (87%) és kisebb részben a német (17%) vevők teszik ki.

H4: A munkaerő-fluktuáció és a határmentiség kapcsolata (13. kérdés) ismét egy innovációhoz csupán közvetetten köthető terület, azonban

a KKV-k fejlődését a határmenti területeken befolyásolja. A feltételezés, miszerint ez a befolyás erős, a kutatás eredményei alapján elvetésre került. A vizsgált vállalkozások 40%-ánál az osztrák határ közelsége egyáltalán nem befolyásolja a munkaerő fluktuációt, további 30% pedig szintén nem tulajdonít kiemelt szerepet ennek az összefüggésnek. Mindössze egy kis arányának a vizsgált vállalkozások közül (28,3%) befolyásolja az osztrák határ közelsége jelentősen a cég munkaerő fluktuációját. Ezen eredmények tehát cáfolják a H4 hipotézist, mert a határmenti településeken ez a kapcsolat nem erősen befolyásoló jellegű.

T4: A vizsgált vállalkozások munkaerő-fluktuációját alacsony mértékben (28%) befolyásolja az osztrák határ közelsége (8. ábra).

8. ábra: Az innovációs tevékenység és a munkaerő fluktuáció a kapcsolata

Forrás: Saját szerkesztés

H5: Ezen felvetés az aktuális gazdasági helyzetnek köszönhető, azonban annak okán, hogy a járvány a kutatás és a dolgozat befejezéséig nem ért véget, így teljesen nem lehet valós képet alkotni, mert folyamatosan változik a vállalkozások helyzete, annak függvényében, hogy milyen hatással vannak rájuk az aktuális szabályozások és intézkedések. A kérdőíves kutatás (15. kérdés) válaszaiból megállapítható, hogy a H5 hipotézis megállapítása hamis, mert azon fiatal vállalko-

zások aránya, melyeknél a járvány erősen hátrányosan érinti az innovációs tevékenységet, mindössze 34%. További 39%-ot tesz ki azoknak az aránya, akik 2000–2014 között jöttek létre, míg a fennmaradó 27%-ot a 2000-es évek előtti alapítású vállalkozások adják. Összességében a H5 hipotézis tehát elvetésre került, azonban a változó körülményekre tekintettel ez az eredmény csupán a kutatási időszakra vonatkozóan állja meg a helyét.

T5: A koronavírus-járvány a vállalat életkorától függetlenül közel hasonló arányban (30-40%) érintette hátrányosan a vállalatokat.

Következtetések, javaslatok

A szekunder kutatás alapján megállapítható, hogy az elmúlt években egyre nagyobb hangsúlyt fektet az állam az innovációs szektor erősítésére. A komplex stratégiáknak köszönhetően mára egy átfogó és hatékony támogatási rendszer áll a vállalkozások rendelkezésére. A hazai KKV-szektor azonban még nem tudja megfelelő mértékben kihasználni a pályázatok és támogatások adta lehetőséget. Ennek legfőbb oka, hogy a mikro- és kisvállalkozások jelentős részének nincs a pályáztatás folyamatának végrehajtására kapacitása, sem pénzügyileg, sem munkaerőt tekintve, több esetben a tulajdonos maga a munkavállaló is. Erre a problémára megoldást nyújthat a pályáztatás folyamatának egyszerűsítése, adminisztrációs terheinek csökkentése. További ok az elavult szemlélet, az alacsony innovációs hajlandóság, a kockázatkerülés, az alacsony KFI kapacitások, amelyeknek egy részét a vállalkozói és az innovációs készségek fejlesztésével lehetne erősíteni, melyet már a köznevelésben el kellene kezdeni.

A primer kutatás eredményeként kijelenthető, hogy bár jelen van az innováció a vállalatoknál, ennek a mértéke közel sem éri el a fejlett országok innovációs hajlandóságát. A vizsgált vállalatok háromnegyede végzett/ jelenleg is végez innovációs tevékenységet, ezen belül is főként marketing-, termék- és technológiafejlesztést. Ebből arra lehet következtetni, hogy a vállalatok maguk is szeretnék folyamatosan fejlődni és fő céljuk, hogy a vállalkozás termékeit és szolgáltatásait minél szélesebb körben tudják megismertetni. A válaszokból az is kiderül, hogy a következő időszakban a vállalkozások innovációs kedve valószínűleg stagnálni fog. Ennek egyik elképzelhető oka a jelenlegi gazdaságot és mindennapi életet is jelentősen befolyásoló koronavírus járvány is lehet, mert a vállalkozások egy része a fennmaradásáért küzd. A kutatás megerősítette azt a tényt,

hogy a vállalkozások nagy része még egyszer sem vett igénybe támogatást. A külföldi ügyfélkör hatása a határmenti vállalkozásokra jóval alacsonyabb, mint az köztudomású. A vizsgált vállalkozások közel felének közül nincs külföldi ügyfélköre és a munkaerő fluktuációra, valamint az innovációs tevékenységre sincs hatása. Ezek ismeretében úgy kijelenthető, hogy a határmenti KKV-szektor vállalatainak fejlődésének mértékét vagy annak hiányát nem lehet a külföldi ügyfelekre terhelni. Téves feltételezés, hogy a terület vállalkozásainak fejlődését a külföldről érkező ügyfelek vagy a külföldre áramló munkaerő kiemelkedően befolyásolná. Az innováció nem megfelelő mértékének az okát tehát másban kell keresni.

A kutatás másik érintőleges területe a koronavírus járványhoz kapcsolódott. Fontos megjegyezni egyrészt, hogy a járványhelyzet még mindig folyamatosan változik, így a válaszok csupán a vizsgált vállalkozások aktuális gazdasági helyzetének megfelelően értékelhetőek, később, akár egy hónap, vagy év múlva már nem feltétlenül lesznek aktuálisak, másrészt pedig ezek az eredmények nem tükrözik az országos véleményt. A vizsgált vállalkozások nagy részének érinti a járvány az innovációs tevékenységét, azonban nem kiemelkedő mértékben. Jellemzően adófizetési és járulékkerhek csökkentésére, valamint bértámogatásra lenne a vállalkozásoknak szüksége, azonban meglepően sok válaszadó jelölte azt, hogy nincs szükség állami támogatásra. A járvány ugyan számos negatív gazdasági következménnyel, nem lehet általánosságban azt mondani, hogy minden vállalkozás működését kockáztatja a jelenlegi koronavírus járvány. Ahhoz, hogy egy átfogó képet kapjunk a gazdasági következményekről, a járványhelyzet vége után szükséges lenne egy újabb kutatás, mely már hűen tükrözné a valós következményeket és negatív hatásokat.

Irodalom- és hivatkozásjegyzék

- Állami Számvevőszék a.) (2017): A magyar kutatás-fejlesztés és innovációs tevékenység eredményessége
https://www.asz.hu/storage/files/files/Publikaciok/Elemzesek_tanulmanyok/2017/kfi_elemzes_20170516.pdf?download=true (letöltve: 2020.08.26)
- Békés, G. – Muraközy, B. (2011): Magyar gazellák: gyors növekedésű vállalatok jellemzői és kialakulásuk elemzése Magyarországon. MTA Közgazdaságtudományi Intézet. 2011. szeptember.
- Havas, A. (1998): Innovációs elméletek és modellek. IN. Inzelt, A. (szerk.): Bevezetés az innováció menedzsmentbe. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, pp. 33-57.

- Innovációs és Technológiai Minisztérium (2021): Magyarország Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiája – 2021–2030. ITM, Budapest, 2021. szeptember.
<https://nkfih.gov.hu/hivatalrol/strategia-alkotas/kutatasi-fejlesztési-innovacios-strategia>
- Kiss, J. (1997): A kutatás-fejlesztés szerepe a versenyképességben. Innováció és versenyképesség. OMFB, Budapest.
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH a.)) (2020): A vállalkozások teljesítménymutatói létszámkategória szerint.
https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qta001.html
(letöltve: 2020.09.23)
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH b.)) (2018): A kis- és középvállalkozások jellemzői.
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/KKV18.pdf> (letöltve: 2020.09.28)
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH c.)) (2018): A vállalkozások foglalkoztatottainak megoszlása kis-és középvállalkozási kategória és régió szerint (2013–).
https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qta006.html
(letöltve: 2020.10.03)
- Központi Statisztikai Hivatal (KSH d.)) (2021): Kutatás-fejlesztés, 2019 – Innováció, 2016–2018.
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/tudkut/2019/index.html>
(letöltve: 2021.04.13)
- Lengyel, I. (2003): Verseny és területi fejlődés; JATEPress, Szeged, pp. 222-253.
- Losonczi, M. (2008): Az EU-csatlakozás és a magyar kutatás-fejlesztési és technológiai innovációs stratégia, Közgazdasági Szemle, LV. évf., 2008. február, pp. 169–182.
- Martin, R. L. et al. (2005): A Study on the Factors of Regional Competitiveness. A final report for The European Commission DG Regional Policy. University of Cambridge, Cambridge.
- Nemzetgazdasági Minisztérium (2012): BEFEKTETÉS A JÖVŐBE – Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2020 Tervezet.
https://2010-2014.kormany.hu/download/f/36/b0000/Nemzeti%20Kutat%C3%A1s-fejleszt%C3%A9si%20%C3%A9s%20Innov%C3%A1ci%C3%B3s%20Strat%C3%A9gia%202020_TERVE-ZET_20121106.pdf (letöltve: 2020.09.07)
- Nelson, R. R. – Winter, S. (1982): An Evolutionary Theory of Economic Change. Harvard U. P.
- Porter, M. E. (1990): The competitive advantage of nations. The Free Press, New York.
- Porter, M. E. – Stern, S. (2001): National Innovative Capacity. In The Global Competitiveness Report 2001-2002. Oxford University Press, New York.
- Pyka, A. (2002): Innovation Networks in Economics: From the Incentive-based to the Knowledge-based Approaches, European Journal of Innovation Management, Vol. 5, Issue 3, pp. 152-163. DOI: <https://doi.org/10.1108/14601060210436727>
- Schumpeter, J. A. (1911): A gazdasági fejlődés elmélete. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1980.

- Solow, R. M. (1956): A Contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*. 70.1. pp. 75-114. DOI: <https://doi.org/10.2307/1884513>
- Soproni Foglalkoztatási Paktum (2017): Foglalkoztatási Stratégia. http://paktum.sopron.hu/wp-content/uploads/2018/12/Sopron_Foglalkoztasi_Strategia_180115_1250.pdf (letöltve: 2021.04.13)
- Széchenyi István Egyetem (2020): A Nyugat-Magyarország Gazdasági Övezet komplex gazdaságstratégiai fejlesztési programja. Győr.
- Székely, Cs. – Keresztes, G. (2012): Gondolatok az innovatív stratégiák megalapozásáról. *A VIRTUÁLIS INTÉZET KÖZÉP-EURÓPA KUTATÁSÁRA KÖZLEMÉNYEI* 11 pp. 73-84., 12 p.
- Vet, M. J. et al. (2004): The Competitiveness of Places and Spaces. A Position Paper. ECORYS, Rotterdam/Leeds/Birmingham/Brussels. http://english.ecorys.nl/dmdocuments/ECORYS_AR03.pdf

Székely Csaba 1947-ben született Sopronban. Középiskolai tanulmányait a soproni Széchenyi István Gimnáziumban végezte. A Gödöllői Agrártudományi Egyetemen végzett tanulmányokat, ahol 1969-ben mezőgazdasági mérnöki diplomát szerzett. 1970 januárjában a gödöllői egyetem Mezőgazdaságtudományi Karának Üzemtani Tanszékére került tanársegédnek. 1971-ben a bonni Friedrich Wilhelm Egyetemen folytatott üzemgazdasági tanulmányokat. 1974-ben egyetemi doktorátust szerzett, és adjunktusnak nevezték ki. 1977-ben a giesseni Justus-Liebig Egyetemen végzett kutatómunkát az operációkutatási módszerek területén. Kandidátusi disszertációját 1980 januárjában védte meg.

1980-tól négy éven át mezőgazdasági attaséként dolgozott Bonnban. 1984 októberében egyetemi docensként tért vissza a Gödöllői Agrártudományi Egyetemre. 1985-ben megbízást kapott az Üzemtani Tanszék vezetésére, és ezt a feladatot 20 éven keresztül látta el. 1989-ben egyetemi tanárrá nevezték ki. 1987-ben megalakult az egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kara, ahol kezdetben dékánhelyettesként, majd 1990-től két cikluson keresztül dékánként tevékenykedett. A kar munkájának szervezése mellett jelentős szerepet töltött be a PhD képzés megalapozásában, és a tudományos továbbképzésben is.

1996-ban a GATE rektorává választották. A három éves vezetési ciklus alatt feladata elsősorban az akkori időszakban zajló egyetemi integrációs folyamatok Gödöllő számára kedvező alakítása, befolyásolása volt. A partnerekkel közösen végzett munkát siker koronázta, mert az Országgyűlés 1999 márciusában jóváhagyta a Szent István Egyetem megalakulását, Gödöllő székhellyel. Rektori tevékenysége a ciklus lezárásával, 1999. június 30-án fejeződött be.

2000-től nagyobb energiát fordított a kutatási feladatokra, több kutatási programot indított el. Az 1992-ben általa létrehozott Józsefmajori Kísérleti és Tangazdaság fejlesztését tovább folytatta, és az elméleti kutatási eredmények gyakorlatban való megvalósítására törekedett, amelynek alapján elkészítette MTA doktori értekezését. A disszertációt 2005 júniusában védte meg.

2003-tól egyre nagyobb időráfordítással vett részt szülővárosában, Sopronban a Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Karának oktató munkájában. 2005 márciusában egyetemi tanárrá nevezték ki Sopronban is. 2005 szeptemberében a NYME Közgazdaságtudományi Karán dékánná választották, amely mellett egy ideig a Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Karán is folytatta egyetemi oktatói tevékenységét. Két dékáni ciklus lezárása után 2017-ig a Széchenyi István Gazdálkodási és Szervezéstudományok Doktori Iskola vezetőjeként, illetőleg egyetemi tanárként tevékenykedett. Jelenleg professor emeritus, és aktívan közreműködik a doktori iskola munkájában. 2009 óta tölti be Gazdálkodás folyóirat szerkesztőbizottságának elnöki tisztjét, és ugyanezen évtől fogva a Gazdaság és Társadalom folyóirat főszerkesztője. 2010-ben az FM Agrárgazdasági Tanácsa elnökévé választották, amely feladatot 2017-ig látta el.

Munkásságáért Szent-Györgyi Albert díjat, Pro re Rustica Promovenda kitüntetését, illetőleg Nagyváthy János díjat adományoztak számára. A Giesseni Justus Liebig Egyetem és a Szent István Egyetem honoris causa doktora. A felsőoktatás fejlesztéséért 2014-ben Magyar Érdemérem Tiszti Keresztje kitüntetését kapott. 2019-től a Kismartoni Főiskola tiszteletbeli professzora.